

Треба читати класике. Томаса Мана, на пример. На пример, дневнике из 1933. и 1934. године, писане у Швајцарској, где га је Хитлеров долазак на власт (16. јануар 1933) срећом затекао ван Немачке и где је остао, иначе не би претекао. Онда је, касније из Америке, писао за ББЦ своја писма немачким слушаоцима све до маја 1945, писма пуна туге и очајничке наде да ће се Немци прибрати и опаметити. Кад је и за то било прекасно, није ликовао; био је још тужнији, с правом: Немци до краја нису схватили шта их је снашло и на шта су били пристали још тада, 1933.

Манови описи националсоцијализма пуни су гађења, али су веома прецизни. Укратко, своде се на улогу страха и кукавичлука, пошто једно без другог не иде. Други један посматрач нацизма изблиза, Курцио Малапарте (Капутт), указује у то време, као ратни дописник, на ту једну црту немачког карактера: Немци се не боје храбрих и јаких; боје се хистерично слабих и јадних. Али, то је посебна тема. Вратимо се Томасу Ману. Он пише о „мучнини изазваној мешавином бруталности и дречаве плачљивости, одвајкада карактеристичном за нацизам“. Набуситост уз плачљиво пренемагање: једно се храни другим, понајвише набуситост плачљивошћу која му је изговор за бруталност. „Безобзирно гажење и тотално униформисање јавног мњења, уништење сваке критике, изјаве о бесмислености сваке опозиције“... „Дрско, модерно, модерни темпо, футуристичко у служби безидејности непријатељски расположене према будућности; мамутска реклама за Ништа“... „Само се по себи разуме да образовање и мишљење нису пожељни, већ се иде за затупљивањем масе у циљу механичког једнообразног овладавања уз помоћ модерне технике сугестије“ (17. март 1933).

Из околности да је на једвите јаде задобио већину у Рајстагу, Хитлер извлачи закључак да може 49% немачког народа да утера и понизи у своју свеопшту владавину свуда: права покрајина (Баварске, пре свега) згажена су и наступа уподобљавање целог Рајха (Глеицхсцхалтунг) победи у Рајхстагу. „Свако другачије мишљење, свака прикладна истина бацају се под ноге“... „Претње штампи која се држи само 'пасивно'“. „Онај ко сада не лаже, тај је протува“, јер је „Истина издаја земље“ (према Ернсту Јингеру)... „Јер и пасиван отпор према режиму тумачи се и осећа као активан“. Хитлерове „мисли које беспомоћно понавља, правећи стално омашке и излажући их у јадном стилу, јесу мисли ђачета које се беспомоћно труди. Оне би још и могле да оставе неки утисак када не би биле сведочанство језиве нескромности“ (18. септембар 1933).

Кад смо код тога: Томас Ман нешто касније наводи причу Освалда Шпенглера, аутора

тада јако извикане књиге „Пропаст Запада“ о сусретима које је имао са Хитлером и Мусолинијем, на које је покушао да утиче (узалуд). Мусолини га је примио учтиво, понудио да седне и слушао пажљиво; Хитлер је био неучтив и цео сат му није дао да дође до речи: засуо га је својом хистеричном говораницом од сат времена и испратио напоље. „Стално прети самоубиством, дере се... као тешко хистерична баба, испуњен најнижим осветољубљем“, каже Шпенглер. С Хитлером се не разговара; он говори. Његови медији (Дер Стуермер, чији је главну уредник Јулиус Штрајхер после обешен у Нирнбергу, сасвим логично) дивљачки нападају Томаса Мана, беспомоћног и ван земље. „У свему томе“, чуди се Ман, „необично је то што се бес и поред тога што су постигли пуну победу – не стишава. Зашто ти људи и даље тако дају одушка својој мржњи и потреби за ружењем? Осећају ли се несигурнима? Зар не верују у своју победу?“

Ту нешто није у реду: Хитлер у Минхену (фебруара 1934) каже да је „у почетку циљ био придобити масе, а сада ваља придобити немачког човека уопште за моћ ове државе“. Избори, пита се Томас Ман, дакле нису показали да је немачки човек придобијен?

Али, њима никада доста; несигурни, уплашени и зато све бруталнији. Томас Ман никако да се начуди нацистима: ево имају сву власт; „људска права су уклоњена“ (Гебелс у Белину 1933, уз аплауз и урлике „десет хиљада малоумних јадника“); имају све што се у једној држави може имати и још много више – тоталну власт над сваким појединцем. Па им ипак није доста, чуди се Томас Ман; зашто? Глад лумпен-малограђанског шљама који види своју шансу – сад или никад? Шанса да се чланством у НСДАП (Националсоцијалистичкој радничкој партији Немачке) стекну посао, боља плата, јеврејски стан или дућан? Да се на путу академске или уметничке каријере уклоне паметнији и талентованији (за то код Мана има онолико примера)? Такмичење у лагању, клеветању и провлачењу кроз блато свакога за кога се макар и посумња да није на првој страни? Они, каже Томас Ман, не подносе никакав отпор, чак ни најблажи, цивилизован и аргументован. Ако неко, случајно зине нешто против или изрази благу резерву – готов је. Ако неко упадљиво ћути и уклања се, сумњив је. Они хоће све и хоће одмах, јер ће једнога дана бити прекасно – као што је и било.

Е, сад: ако вам се све ово чини донекле познато, крива је ваша покварена машта, срам вас и стид било. Нисам ја измислио набусите плачипичке, лажове, уметнике ирелевантног, кафанске софисте, интелектуалне подгузне муве и „аналитичаре“ аналног усмерења, новинаре у цивилу и стручњаке за завере и државне ударе, атентате и слично. Све то лепо пише код Томаса Мана у „Дневницима 1933 – 1934“ и у „Писмима немачком слушаоцу“. Обе су књиге лепо преведене и има их. Има и још, о чему други пут. То су приче о страху и кукавичлуку – што није исто. Страх се савлада и даје на адреналину; кукавичлук је најгори порок.

(Аутономија.инфо)